CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

- 1. Describe the path that the people of Israel took as they traveled through the Red Sea.
- 2. The Torah states that after the parting of the Red Sea the people of Israel finally, "believed in G-d and in Moshe His servant." What unusual thing did they see at the Red Sea that they hadn't seen during the miracles of the plagues?
- 3. What was the significance of the twelve wells and the seventy palm trees at Elim?
- 4. Why was Moshe commanded to hit the rock at Rephidim and not to speak to it?
- 5. What prompted Amalek to attack the people of Israel?

This and much more will be addressed in the eighth lecture of this series: "Preparation for Revelation: From the Splitting of the Red Sea to the Battle of Amalek".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book were designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

This lecture is dedicated to the honor and merit of the Brin Family.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XIV Lecture #8

PREPARATION FOR REVELATION: FROM THE SPLITTING OF THE RED SEA TO THE BATTLE AGAINST AMALEK

I. The Splitting of the Red Sea

A. וְיִאמֵר ד׳ אֵל משֶה מָה תִצעָק אֶלִי דָבֶּר אֵל בְּנִי יִשְׁרָאֵל וְיִסְעוֹ: וְאָתַה הַרֶם אֶת מְטַךְ וּנְטָה אֶת (1 יַרָדְ עַל הַיַּם וּבַקַעָהוּ וַיַבֹאוּ בָנֵי יִשְׁרָאֵל בָּתוֹךְ הַיַּם בַּיַבַּשָׁה: וַאַנִי הִנְנִי מְחָזֶק אֶת לֶב מִצְרִים וְיַבֹאוּ אַחַרִיהֶם וְאַכָּבְדָה בַּפַּרְעָה וּבְכַל חֵילוֹ בַּרְכַבּוֹ וּבְפַרְשֵׁיו: וְיַדְעוּ מְצְרִים כִּי אַנִי ד׳ בִּהְכַבִּדִי בְּפַרְעָה ברכבו ובפרשיו: ויסע מלאד הא-להים החלד לפני מחנה ישראל וילד מאחריהם ויסע עמוד הענן מפּנֵיהֶם וַיַּעֵמֹד מֵאָחַרִיהָם: וַיַּבֹא בֵּין | מַחַנָה מִצְרִים וּבֵין מַחַנָה יְשַׂרָאֵל וַיִּהִי הַעַנַן וְהַחשֶׁךְ וַיְּאֵר אָת הַלִּילָה וְלֹא קָרָב זָה אָל זָה כַּל הַלִּילָה: וַיֵּט מֹשֶׁה אָת יְדוֹ עַל הַיַּם וְיוֹלֶךְ ד׳ | אָת הַיַּם בַּרוּחַ קְדִים עַזָּה כַּל הַלֵּילָה וַיַּשֶׁם אָת הַיַּם לֶחַרֶבָה וַיִּבֶּקעוּ הַמַּיִם: וַיַּבאוּ כְנֵי יִשְׁרָאֵל בְּתוֹךְ הַיַּם בַּיַבַּשְׁה וְהַמֵּים לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשָּׁמֹאלָם: וַיִּרִדְפוּ מִצְרֵיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרִיהֶם כֹּל סוּס פַּרְעה רְכִבּוֹ וּפָּרְשִׁיוֹ אֶל תּוֹךְ הַיָּם: וַיִּהִי בָּאַשֶּׁמֶרֶת הַבּּקֶר וַיַּשֶׁקֶף ד׳ אֶל מָחָנָה מִצְרַיִם בָּעַמוּד אָשׁ וְעַנַן וַיַּהֶם אָת מְחָנָה מִצְרַיִם: וַיַּסֶר אָת אפַן מַרכּבתיו וַינַהַגָּהוּ בִּכְבֵדת וַיֹּאמֵר מִצְרַיִם אַנוֹסָה מִפְּנֵי יִשְׁרָאֵל כִּי ד׳ נִלְחַם לָהֶם בִּמְצְרַיִם: וַיֹּאמֵר ד׳ אֵל משה נטה את ידד על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פַרשיו: ויט משה את ידו על הים וַיַּשֶׁבוּ הַמָּים בּתוֹךְ הַיָּם: וַיַּשֶׁבוּ הַמַּצְרִים נַסִים לְקָרָאתוֹ וַיִנַעֵר ד׳ אָת מִצְרִים בַּתוֹךְ הַיָּם: וַיַשְׁבוּ הַמֵּים וַיְכַסוּ אָת הַרֶכֵב וָאָת הַפַּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעה הַבַּאִים אָחֵרִיהֶם בַּיַם לֹא נְשָׁאַר בַּהֶם עַד אָחַד: וּבְנֵי יִשְׁרָאֵל הַלְכוּ בַיַּבַשַּׁה בִּתוֹךְ הַיַּם וְהַמֵּיִם לָהֶם חֹמָה מִימִינַם וּמִשְּׁמֹאלַם: וַיּוֹשֵׁע ד׳ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׁרָאֵל מיַד מצַרִים וַיַּרָא יִשְׁרָאֶל אָת מצַרִים מֶת עַל שָׁפַּת הַיַּם: וַיַּרָא יִשְׁרָאֶל אָת הַיַּד הָגִּדֹלָה אֲשֶׁר עַשֶּה ד׳ בַּמְצַרָיִם וַיִּירָאוּ הַעָם אָת ד׳ וַיַּאָמינוּ בַּד׳ וּבְמֹשֶׁה עַבדוֹ: שמות יד:טו-לא

And the L-rd said to Moses, Why do you cry to Me? Speak to the people of Israel, that they go forward; And lift up your staff, and stretch out your hand over the sea, and divide it; and the people of Israel shall go on dry ground through the midst of the sea. And I, behold, I will harden the hearts of the Egyptians, and they shall follow them; and I will get honor over Pharaoh, and over all his army, over his chariots, and over his horsemen. And the Egyptians shall know that I am the L-rd, when I have gotten honor over Pharaoh, over his chariots, and over his horsemen. And the angel of G-d, who went before the camp of Israel, moved and went behind them; and the pillar of the cloud went from before their face, and stood behind them; And it came between the camp of the Egyptians and the camp of Israel; and it was a cloud and darkness to them, but it gave light by night to these; so that the one came not near the other all the night. And Moses stretched out his hand over the sea; and the L-rd caused the sea to go back by a strong east wind all that night, and made the sea dry land, and the waters were divided. And the people of Israel went into the midst of the sea upon the dry ground; and the waters were a wall to them on their right hand, and on their left. And the Egyptians pursued, and went in after them to the midst of the sea, all Pharaoh's horses, his chariots, and his horsemen. And it came to pass, that in the morning watch the L-rd looked to the army of the Egyptians through the pillar of fire and of the cloud, and brought confusion to the army of the Egyptians, And took off their chariot wheels, that they drove heavily; so that the Egyptians said, Let us flee from the face of Israel; for the L-rd fights for them against the Egyptians. And the L-rd said to Moses, Stretch out your hand over the sea, that the waters may come again upon the Egyptians, upon their chariots, and upon their horsemen. And Moses stretched forth his hand over the sea, and the sea returned to its strength when the morning appeared; and the Egyptians fled towards it; and the L-rd overthrew the Egyptians in the midst of the sea. And the waters returned, and covered the chariots, and the horsemen, and all the army of Pharaoh that came into the sea after them; there remained not so much as one of them. But the people of Israel walked upon dry land in the midst of the sea; and the waters were a wall to them on their right hand, and on their left. Thus the L-rd saved Israel that day from the hand of the Egyptians; and Israel saw the Egyptians dead upon the sea shore. And Israel saw the great work which the L-rd did upon the Egyptians; and the people feared the L-rd, and believed the L-rd, and his servant Moses. **Exodus 14:15-31**

מה תצעק אלי. מבואר שמשה התפלל אע"ג שידע היטב כי הקב"ה יעשה ישועה לישראל מכ"מ נדרש לתפלה לפי דעתו. דזה כלל גדול במלחמה שמתנהגת בפעולת הטבע. אע"ג שברור מכ"מ נדרש לתפלה לפי דעתו. דזה כלל גדול במלחמת עמלק שעלה משה בהר ואהרן וחור עמו ותניא במכילתא שגזר תענית ועמד בתפלה וכן במלחמת מדין שאמר ד' נקם נקמת וגו' מכ"מ אי' ברבה פ' מטות שהלכו י"ב אלף למלחמה וי"ב אלף לתפלה. והיינו משום שאע"ג שינצחו בברור לא ימלט שגם כמה מהמנצחים יהרגו כפי דרך הטבע וכמו שאמר דוד המלך כזה וכזה תאכל החרב. מש"ה נדרש לתפלה שתהא השגחה פרטית על כל א' בפ"ע לטובה שלא יארע שום נזק. . . . אמנם כ"ז רק בעת שהניצוח הוא בדרך הטבע כמו מלחמת עמלק ומדין שהיה מלחמת תנופה. ומלחמת יריחו אע"ג דנפילת החומה היה נס נגלה מכ"מ אחר שנפלה החומה ועלה איש נגדו, היה מלחמה שהתפלל משה כאן שאע"ג שידע שיהיה נס במקום הים מכ"מ עד שיגיעו לים ומצרים הולכים אחריהם ומורים חצים וכדומה קרוב שיהרגו כמה מישראל. מש"ה נצרך לתפלה. וא"ל ד' מה תצעק אלי. שאין השעה צריכה לכך. כי יהי נס גם בזה כמו שמבאר שעמד עמוד הענן ביניהם: העמק דבר יד:טו

Why do you cry to Me? (Ex. 14:15): It is evident from here that Moshe prayed. Even though he knew that the Holy One, blessed be He, would save the Jews, nonetheless, he felt that he was required to pray. [Prayer] is an essential element when waging war, since [war] is conducted [normally] in accordance with the laws of nature. Even though [Moshe] was sure that the [Jews] would be victorious, nevertheless, prayer was needed [in order to affect a victory] just as in the war against Amalek, when Moshe went up on to the mountain together with Aaron and Hur. The Mechilta instructed us that [the reason was because] [Moshe] declared a fast day and he stood up in prayer. Similarly, [that was the case] with the war against Midian, when G-d said (Num. 31:2), "Avenge the people of Israel of the Midianites; [afterwards shall you be gathered to your people]." [Even though they were assured of a victory], it is stated in the Midrash Rabbah, Parshas Mattos, that twelve thousand men went out to engage the enemy in battle and twelve thousand were engaged in prayer. The reason is that although they were assured that they would be victorious, it is inevitable that some [soldiers] would be killed, as is the natural course of events, as King David said (Samuel II 11:25), " . . . for the sword devours one as well as another." For that reason, prayer is required, so that there should be a special Divine Providence for every single individual so that they all experience a positive outcome and not one of them be harmed. . . . However, all of this is only relevant when the victory is a natural one, as in the case of the wars against Amalek and Midian where there was actual fighting [literally lunging]. Also the battle over Jericho, even though the walls falling down was an open miracle, nevertheless, after the wall fell down, each man fought face to face with his enemy, and the battle against the residents of that city was a fierce one. Whereas in a situation where everything is done

supernaturally and the victory is assured, prayer has no place. The reason why Moshe [initially] prayed, even though he knew that there would be a miracle at the sea, was because [the Jews were in a state of danger] during the interim, while they were still being pursued by the Egyptians who shot arrows and other projectiles against them, with a great likelihood that many would be killed. For that reason, prayer was needed. G-d then told him, "Why are you crying to me?" for it wasn't necessary at the time because there would be a miracle even during this time, as the pillar of cloud [that led them by day] came between them. **Haamek Davar, Exodus 14:15**

הרם את מטך. באשר הניח משה את המטה בשעת תפלה כדאי' בברכות דכ"ג ב' לא יאחז אדם (3 תפילין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל. וכן המטה היה דבר שבקדושה שהרי נקרא מטה הא-להים ע"כ אמר לו ד' הרם את המטה: ונטה את ידך. לפי האמור למעלה במכת ברד וארבה שאע"ג שאמר ד' למשה נטה ידך. הכונה נטיית יד עם המטה. ומכש"כ כאן שאמר ד' הרם את מטך. הדבר מובן שמש"ה צוה כן כדי להטות בו. אבל הרי מבואר להלן להיפך ויט משה את ידו. אלא הענין דהמטה היה מיועד לכל דבר נסיי שבנגלה ג"כ וע"כ נקרא אותות. משא"כ ידיו של משה היו מועילות כמו ידיו של אלישע הנביא ליהורם המלך שיהי׳ נס נסתר לישועה והיה הרצון של הקב״ה לתלות קריעת הים בהכנת ישראל. אם יקפצו לתוך הים יהיה נקרע פתאום בנס נגלה. ואם לא יקפצו יהי מתייבש בסיבת הרוח מעט מעט. ויהי נס נסתר. וכמש"כ לעיל בפסוק אהיה אשר אהיה. ובס' דברים ל"ג י"ב בברכת משה לבנימין הראיתי לדעת ברייתא במכילתא שהיו מחולקים בדעות שבט יהודה ובנימין אם לקפוץ בתוך הים בעודנו במלאתו או לא. יע"ש בארך. ע"כ א"ל ד' שיעשה שני דברים נטיית היד בעצמו ונטיית המטה. והנה מיד שהחלו העם לנסוע הטה משה את ידו לבדו כדי שתהי' רוח קדים עזה כל הלילה שהולכים ממקום שעמדו עד שפת הים ממש. ונטיית המטה הי ג"כ מיד או בבואם לים ועוד לא הספיקה השעה לייבש בטבע הרוח. וקפץ שבט יהודה או שבט בנימין כמבואר מחלוקת במכילתא והועילה נטיית המטה להבקע בנס נגלה: העמק דבר שמות ידיטז

And lift up your staff (Exodus 14:16): Since Moshe had put down his staff at the time when he prayed, as it is stated in Berachos 23b, "One should not hold tephillin in his hand, nor a Sefer Torah, in his arms, and pray." Similarly, the staff was a holy object, as it was called, "the Divine staff." That is why G-d told him, "Lift up your staff." And stretch out your hand (ibid.) According to that which was stated above in the plagues of the hail and the locusts, even though G-d told Moshe, "stretch out your hand," the intention was that he do so together with the staff. Most certainly, then, that would be the case here, where G-d [specifically] told him, "lift up your staff." It would only follow logically that it was for that purpose that G-d did tell him to lift up his staff. Yet, however, it is evident from Scripture, that it was just the opposite, "And Moses stretched out his hand [without the staff]." Rather, the explanation is that the staff was designed to bring about an openly miraculous effect. That is why the staff is referred to as, "signs." (See Deuteronomy 26:8 and the interpretation quoted in the Passover Haggada) Whereas the hands of Moshe could bring about a hidden miracle, as was the case with the hands of Elisha, the prophet, and Yehoram, the king, which brought about a salvation. It was the will of the Holy One, blessed be He, to make the miracle of the splitting of the sea contingent upon the preparation of the Jewish people. If they would jump into the sea, then the sea would instantly split as an open miracle. If they wouldn't have jumped, then the sea would become dry as a result of the wind, which would dry it a little at a time. This is how I interpreted the verse, "I shall be whom I shall be." In my work on Deuteronomy 33:12, the blessing of Moshe to Binyamin, I showed that according to the Mechilta the tribes of Yehudah and Binyamin disagreed whether one should jump into the sea while it was still full or not. (Look there for a lengthy exposition) Therefore, G-d told him that he should do two things: One, stretching out just the hand [without the staff], and two, stretching out the staff. Behold, as soon as the people began to travel, Moshe just stretched out his hand by itself, [without the staff,] in order that the strong easterly wind should blow the entire night, as they traveled from where they were standing to the actual sea shore. The stretching of the staff also took place immediately or when they actually came to the sea and the wind had not yet had sufficient time to naturally dry out [the sea bed. It was then that] either the tribe of Yehuda or Binyamin jumped into the sea, as is explained in the Mechilta, and the stretching out of the staff had the power to instantly split the sea, creating an open miracle. **Haamek Davar, Exodus 14:16**

4) ובקעהו. כבר פי' התוס' ערכין דט"ו שלא היה קריעת י"ס לרוחב הים מעבר לעבר כמו שהיה בירדן. שהרי גם אח"כ הלכו על שפת הים. ועוד כמה קושיות. אלא לא נצרכו לעבור מעבר לים. כ"א להלוך בצד הים. רק משום שהמצרים היו אחורי ישראל ומצדיהם. ולא יכלו ישראל להלוך. ע"כ עשה הקב"ה שביל באורך הים עד שעמדו באיזה מרחק ויצאו שוב לאורך הים: העמק דבר, שמות יד:טז

And divide it (ibid.): Tosephos in Eruchin 15a has already explained that the sea did not split widthwise, as was the case with the Jordan river [in the time of Joshua], for even afterwards the Jews traveled [south] following the path of the sea shore. In addition there are other difficulties [if one maintains that they traveled widthwise]. The truth is that they didn't need to go through the sea from one end to the other, but only to travel by the side of the sea. It was only because the Egyptians were behind them and by their sides and prevented them from traveling that the Holy One, blessed be He, had to make a semicircular path along the length of the sea until they had distanced themselves somewhat [from the Egyptians] and they then resumed their travels along the sea shore. Haamek Davar, Ex. 14:16

לוושע ד': העיד הכתוב כי עד עתה לא נושעו מיד מצרים תשועת עולמים, כי המכות לא פעלו עליהם רק לפי שעה, וכמו שמבואר ממה ששבו וירדפו אחריהם, וע"י נסי הים ומפלתם לא הרימו ראש להלחם עם ישראל עד ימי שישק שמסרם ד' לידו בחטאם, ועז"א וישע ד' ביום ההוא. מלבים, שמות יד:ל

Thus the L-rd saved Israel that day from the hand of the Egyptians (Ex. 14:30): Scripture bears witness that up until that moment, the Jews were not yet permanently saved from the Egyptians, for the plagues only had a temporary effect upon them, as is evident from the fact that they recanted and pursued them. But through the miracles of the sea and their defeat, the Egyptians didn't muster the courage to wage war against Israel until the reign of Shishak, when G-d gave [Israel] over to them because of their sins. For that it is written, "Thus the L-rd saved Israel that day." Haamek Davar, Ex. 14:30

6) וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ד' במצרים וייראו העם את ד'. א"א לפרש שראו הנס שעשה. דא"כ יותר היה ראוי לומר אשר עשה ה' לישראל. שהרי עיקר הנס היה הצלת ישראל ולא טביעת מצרים. ותו מה שייך לזה הראיה ויראה. וכי משום הצלה ונס הגיע פחד ד'. וגם מה זה נתפעלו עתה בקריעת י"ס יותר מי"מ בפלא. אלא הענין כמו שדרשו במכילתא והגדה היד הגדולה שהיו חמשים מכות או מאתים מכות. והגיע לכל א' מרודפי ישראל מיתה משונה לפי מעשיו שהרעו לישראל בהיותם בקרבם. ואנו אומרים בברכת ק"ש את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע. היינו חיל המלוכה נקראו רודפיהם שלא משנאה עשו אלא בעבודת המלוכה. אבל שאר המון מצרים מכונים שונאיהם. ומי שנתחייב ע"פ רשעו נטבע וגם מת בהשגחה במיתה הראויה לעונשו. ומזה בפרט נודע להם השגחתו ית' בפרטות על כל יחיד אפילו על גוים מכש"כ על עמו. מש"ה וייראו העם: העמק דבר. שמות יד:לא

And Israel saw the great work which the L-rd did upon the Egyptians; and the people feared the L-rd, and believed the L-rd, and his servant Moses. (Exodus 14:31): It is not possible to explain [the phrase, "And Israel saw," to mean] that they saw the miracle that He had wrought, because if that were so, it should have been written, "Which the L-rd did to Israel," as the essential miracle was the salvation of Israel and not the drowning of the Egyptians. In addition, the term, "saw" is inappropriate, [for it is something which they themselves experienced]. Furthermore why would the salvation of Israel lead to "fear" of the L-rd? [On the contrary, it should lead to love.] In addition, why were they so astounded now by the splitting of the Red Sea more than the miracle of the exodus. Rather, the explanation is as follows: The Mechilta and the Hagadah [of Passover] elucidate that there were actually fifty or [perhaps] two hundred plagues [at the Red Sea]. Each one of the pursuers experienced a painful and unusual death in accordance with the evil which they did to Israel when they were in their midst. We actually say in the benediction after "Shema", "He drowned their pursuers and enemies in the deep water." The "pursuers" is referring to the royal army, as they were motivated in their pursuit not by hatred by rather as a fulfillment of royal service. The rest of the masses of Egypt [who pursued them], however, did so out of hatred. [Although] they were all condemned because of their evil to be drowned, each one of them was Providentially killed in a manner befitting his respective crime. From this in particular they became aware of the specific Divine Providence, affecting every individual by himself, even non-Jews, and certainly Jews. For that reason it is stated, "and the people feared the L-rd." Haamek Davar, Exodus 14:31

7) ויאמינו בד' ובמשה עבדו. שעד כה היה מקום עדיין לחשוב אולי כח משה בכשוף או בידיעת שמות הקודש גדול כ"כ לעשות כל המכות וגם קריעת י"ס. אבל עתה שראו הגמול לכ"א בהשגחה כפי מעשיו האמינו כי אך יד ד' הוא. ומשה הוא עבדו ולא עושה מדעתו ח"ו: העמק דבר יד:לא

And [the people] believed the L-rd, and His servant Moses. (Exodus 14:31): Up until now it was possible to think that perhaps Moshe's powers of sorcery or his knowledge of the Holy Divine Names was so great that it was through them that he was able to bring about the plagues and the splitting of the Red Sea. But now that they saw how justice was served and how each one Providentially received their punishment based upon their specific crimes, they came to firmly believe that the hand of G-d wrought all of this and that Moshe was His servant and didn't do any of it on his own, G-d forbid. **Ibid.**

B. אַז יַשִּׁירָה לַּד׳ כִּי יַשַׂרָאֵל אָת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַד׳ וַיֹּאמְרוּ לָאמֹר אֲשִׁירָה לַד׳ כִּי גַאה גַאַה סוּס (1 ורכבו רמה בים: עזי וזמרת י–ה ויהי לי לישועה זה א–לי ואנוהו א–להי אבי וארממנהו: ד' איש מלחמה ד' שמו: מַרכַבת פַּרעה וחילו יַרה בַיַם ומבחר שַלשִׁיו טַבעוּ בַיַם סוּף: תחמת יכַסִימוּ יַרדוּ בְּמִצוֹלֹת כָּמוֹ אָבֶן: יִמִינָךּ ד׳ נֵאָדָרִי בַּכֹּחַ יִמִינָךּ ד׳ תַּרְעַץ אוֹיֵב: וּבִרב גָּאוֹנְךְ תַּהֵרס קְמֵיךְ תִּשְׁלֵח חֵרנְךְ יאכלמו כַּקַשׁ: וֹבְרוּחַ אַפֵּיך נָעָרְמוּ מַיִם נִצְבוּ כִמוֹ נֵד נֹזְלִים קַפָּאוּ תָהמת בָּלֶב יָם: אַמֵּר אוֹיֵב אַרְדֹּף אַשִּיג אַחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפִּשִׁי אָרִיק חַרִבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: בְּשַׁפִּתָּ בִרוּחַךְ כִּסָּמוֹ יָם צָלֵלוּ כַּעוֹפֶּרֵת בָּמֵים אַדִּירִים: מִי כַמֹכַה בָּאֵלָם ד׳ מִי כַּמֹכַה נָאָדַר בַּקְרֵשׁ נוֹרָא תְהָלֹת עשה פֶּלֶא: נַטִיתַ יִמִינְדְּ תְּבְלַעֲמוֹ אַרץ: נַחִיתַ בְחַסְּדְּךְ עַם זוּ גַאַלְתַּ נַהַלְתַּ בְעַזְּךְ אֵל נֵוָה קַדְשֶׁךְ: שַׁמְעוּ עַמִּים יִרְגַזוּן חִיל אַחַז ישׁבֵי פּלְשַׁת: אַז נִבְהַלוּ אַלוּפֵּי אָדום אִילֵי מוֹאַב יאחומוֹ רַעָד נָמֹגוּ כֹּל ישָׁבֵי כְנַעַן: תִּפּּל עַלְיהֵם אִימַתה וַפַּחַד בָּגִדֹל זְרוֹעָךְ יִדְמוּ כַּאַבֵן עַד יַעָבר עַמְד ד׳ עַד יַעָבר עַם זוּ קַנִיתַ: תִּבְאֵמוֹ וְתִטַּעֵמוֹ בִּהַר נַחֲלֶתְדְּ מַכוֹן לְשָׁבְתַּדְ פַּעַלְתַּ ד׳ מִקְּרֵשׁ ד׳ כּוֹנֵנוּ יָדֵיך: ד׳ | יִמְלֹדְ לְעַלָם וַעֵּד: כִּי בַא סוּס פַּרְעה בַּרְכְבּוֹ וּבְפָּרְשָׁיוֹ בַּיָּם וַיָּשֶׁב ד׳ עֲלֵהֶם אֶת מֵי הַיָּם וּבְנִי יִשְּׁרְאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בִּתוֹךְ הַיָּם: וַתִּקַח מִרִיָם הַנְּבִיאָה אָחוֹת אַהְרוֹ אֶת הַתּף בְּיָדָה וַתִּצֶאן ָכָל הַנְּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלֹת: וַתַּעַן לְהֶם מִרְיָם שִׁירוּ לַד׳ כִּי גאה גַאָה סוס ורכבו רַמַה בַיַּם: שמות טו:א-כא

Then sang Moses and the people of Israel this song to the L-rd, and spoke, saying, I will sing to the L-rd, for He has triumphed over the arrogant (gloriously); the horse and his rider has He thrown into the sea. The L-rd is my strength and song, and He has become my salvation; this (He) is my G-d, and I will praise Him; my father's G-d, and I will exalt Him. The L-rd is a man of war; the L-rd is His name. Pharaoh's chariots and his army has He thrown into the sea; his chosen captains also are drowned in the Red Sea. The depths have covered them; they sank to the bottom as a stone. Your right hand, O L-rd, is glorious in power; Your right hand, O L-rd, has dashed in pieces the enemy. And in the greatness of Your excellency You have overthrown those that rose up against You; You sent forth Your anger, which consumed them as stubble. And with the blast of Your nostrils the waters were gathered together, the floods stood upright as a heap, and the depths were congealed in the heart of the sea. The enemy said, I will pursue, I will overtake, I will divide the plunder; my lust shall be satisfied through them; I will draw my sword, my hand shall destroy them. You blew with Your wind, the sea covered them; they sank as lead in the mighty waters. Who is like You, O L-rd, among the mighty? who is like You, glorious in holiness, fearful in praises, doing wonders? You stretched out Your right hand, the earth swallowed them. You in Your mercy have led forth the people whom You have redeemed; You have guided them in Your strength to Your holy habitation. The people shall hear, and be afraid; sorrow shall take hold of the inhabitants of Philistia. Then the chiefs of Edom shall be amazed; the mighty men of Moab, trembling shall take hold of them; all the inhabitants of Canaan shall melt away. Fear and dread shall fall upon them; by the greatness of Your arm they shall be as still as a stone; till Your people pass over, O L-rd, till the people pass over, whom You have purchased. You shall bring them in, and plant them in the mountain of Your inheritance, in the place, O L-rd, which You have made for You to dwell in, in the Sanctuary, O L-rd, which Your hands have established. The L-rd shall reign forever and ever. For the horse of Pharaoh went in with his chariots and with his horsemen into the sea, and the L-rd brought again the waters of the sea upon them; but the people of Israel went on dry land in the midst of the sea. And Miriam the prophetess, the sister of Aaron, took a tambourine in her hand; and all the women went out after her with tambourines, dancing. And Miriam answered them, Sing to the L-rd, for He has triumphed gloriously; the horse and his rider has He thrown into the sea. Exodus 15:1-21

אשירה לד' תחלה ספר עקר הפלא, איך בתחבולות עשה לו מלחמה ושם דרך אויביו חשך וחלקלקות עד שהיה פרעה כיונה פותה לכנוס תוך הים, שכבר בארנו שזה היה ע"י התחבולות מה שעמקי מצולה והתהום התנשא והיה כמסלה כבושה רמה ונשאה באמצע הים עד שחשב פרעה שהוא ארץ מישור ויבשה. ויש גבור ויש איש מלחמה. הגבור מנצח ע"י גבורתו, והאיש מלחמה הוא היודע תכסיסי מלחמה, שמעקרי תכסיסי מלחמה הוא לרמאות את האויב בתחבולות עד שילכד בפח יקוש . . . ופה במה שהואנה את המצריים לכנוס אל הים הראה שהוא איש מלחמה. ז"ש אשירה לד' כי גאה גאה, ר"ל במה שעשה תחבולה עד שנתגאה פרעה לרדוף בים סוף, וזה היה ע"י התחבולה שסוס ורוכבו של פרעה רמה בים שהלכו בדרך רם ונשא מן המים וחשבו שהוא יבשה. מלבים, שמות טו:א

I will sing to the L-rd (Exodus 15:1): Initially [Moshe] related the essential miracle of how [G-d] strategically waged war and paved a way for His enemies that was dark and slippery, [tricking] Pharaoh, who was like a naive dove, to enter into the sea. We have already explained that it was part of the [Divine] strategy that the sea bed be lifted up and become as flat as a paved road, to the extent that Pharaoh was convinced that it was actually flat dry land. Now there is a [difference between a] "warrior" and "a man of war" (master of warfare). A "warrior" achieves

victory through his strength and courage. A "man of war" is one who is a master of strategy and tactics, for one of the essentials of waging war is to be able to fool the enemy and to ensnare him into a trap. . . . In this situation, because He was able to trick the Egyptians to enter the sea, He showed that He is a "man of war" (master of warfare). This is the meaning of the verse (ibid.), "I will sing to the L-rd, for He has triumphed (gloriously) over the arrogant," i.e. through His strategy, Pharaoh arrogantly pursued them through the Red Sea. This strategy brought "the horse and his rider" of Pharaoh through the "sea bed" which He "lifted up", which led them to believe that it was actually dry land. **Malbim, Exodus 15:1**

3) זה א-לי – בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביא. רש"י שמות טו:ב

This is my G-d (Exodus 15:2): In His glory, did He reveal Himself to them [to the extent that] they would point to Him with their finger. A maidservant by the sea saw more than a [future] prophet (Ezekiel). **Rashi, Exodus 15:2**

4) וכן אמרו (מכילתא שירתא ג) ביורדי הים, שאמרו "זה א-לי ואנוהו" ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, זכות להם בעת הנס הגדול שהאמינו בד' ובמשה עבדו. רמב"ן שם

Similarly, the Mechilta states regarding those who went down to the [Red] Sea, those who said, "this is my G-d, and I will praise Him": A maidservant by the sea saw more than Ezekiel, the prophet. The merit that they had at the time of the great miracle, that they believed in G-d and His servant Moshe, [caused them to have such a revelation]. **Ramban, ibid.**

מי כמכה באלם ד'. מכאן ואילך הוא שבח לגבורת ד' להיטיב. ואמרו מי כמכה באלים. וכבר ביארנו בשם המכילתא דא-ל הוא רחמים. היינו כח להיטיב. ואמרו דכח ד' להטיב הוא גדול מכל הכחות: מי כמכה נאדר בקדש. עוד שבח נעלה שהוא נאדר בקדושה שהוא מופרש מהליכות הטבע. ולא כן כל כחות אינם אלא תחת הטבע: נורא תהלות. שיש מורא לנו להללו. באשר הוא עושה פלא. שאין אנו מבינים עליהם. באשר המה פלא. וא"כ א"א להללו. שכל שאינו מובן להמדבר בשכלו כי כן הוא אסור להלל את ד' בלשון נוכח. נטית ימינך וגו'. מבאר מאמר הראשון מי כמכה באלם ד'. שבנטיה אחת נבלעו כל המוטלים בארץ ובאו לקבורה שהוא חסד גדול ואיזה כח יעשה כזה או יזדקק להיטיב להרוגיו ולהביאם לקבורה: נחית וגו'. עתה יבאר מי כמכה נאדר בקודש. עד שנחית בחסדך וגו' ממצרים ותנהלם בעזך אל נוה קדשך. שיהיו גם המה מופרשים מהליכות הטבע כחק בהמ"ק נוה קדשו שנסים תדירים בו. והוא ואות על אשר הוא נאדר בקודש. עד אשר גם עמו אשר קנה. מופרשים ג"כ מהליכות עולם הטבע. העמק דבר, שמות טו:יא-יג

Who is like You, O Lord, among the mighty? (Exodus 15:11): From this point, ["Who is like you, O Lord, among the mighty?"] and on, [the song] is devoted to the praises of G-d's power to render good. We have already explained, based upon the Mechilta, the word "E-l" (mighty) refers to His power to render good. And [our Sages] have said that G-d's power to do good is the strongest of all powers. Who is like You, glorious in holiness (ibid.): In addition, there is another special praiseworthy quality and that is that He is glorious in holiness, i.e. that He is separate from the laws of nature whereas all of the other powers are subject to the laws of nature. Fearful in praises (ibid.): because we are fearful of praising Him, because He does wonders, of which we have no understanding, as they are wonderous. Therefore, it is impossible to praise Him directly, for it is forbidden to praise G-d directly for anything that is not intellectually

comprehensible to the speaker. . . . You stretched out Your right hand, the earth swallowed them. (Ex. 15:12): This corresponds and elucidates, "Who is like you, O L-rd, among the mighty," for in one outstretching [of the Divine "hand"] all of those who were lying on the ground were [simultaneously] swallowed up by the ground and were buried, a tremendous act of kindness. What [other] power [on earth or in the heavens] could do such a thing or even become involved to bestow good [in some way] to those whom he killed and and yet bring them to burial? You have guided them in Your strength to Your holy habitation (Ex. 15:13): This is the explanation of the phrase, "who is like You, glorious in holiness", for You have guided them in Your kindness etc. from Egypt and guided them in Your strength to Your holy habitation, in order that they, too, will become separated and not be bound by the laws of nature, as was the case in the Holy Temple, His holy habitation, where there were constant miracles. This was a sign that He is so "glorious in holiness (separation from nature)" that even His people, which He acquired, also became set apart from the laws of nature. Haamek Davar, Exodus 15:11-13

שמעו עמים וגו'. מבאר מה שאמר נהלת בעזך. והנה מה שאמר בחסדך, מובן לכל עין רואה (6 שגבר חסדו על עמו בעמוד אש וענן וספוק כ"צ. אבל פי' בעזך לא נתבאר מה גבורה היה בהליכות ישראל לארצם. ואמרו שמעו וגו': אז נבהלו אלופי אדום. אמרו כאן לשון אז. באשר לבסוף בהגיע לאדום בסמוך בכניסה סרה הבהלה. שהרי רצה מלך אדום לצאת בחרב לקראתם. והסיבה לזה מבואר בס׳ דברים. שכ״ז גרם מעשה מרגלים ונגזר על ישראל לסבוב את ארץ אדום ובקשו מהם מתלה לעבור בהם. והיו סבורים שאין באמת כח לישראל לעבור בהם בע"כ. וסרה בהלתם. עד שנהרגו סיחון ועוג חזר הפחד כמבואר שם. מש"ה אמרו אז: אימתה ופחד. אימה על הרחוקים ופחד על הקרובים. רש"י בשם המכילתא. וע' מש"כ בזה ס"פ עקב בס"ד: ותטעמו. יהיו מושרשים שמה: בהר נחלתך. זהו כלל א"י שהיא גבוה מכל הארצות: מכון לשבתך. הוא הר הבית אשר שם מתנהג מלכות שמים. כדאי׳ במס׳ ר״ה פ״ד דשם כתיב בחצוצרות ובקול שופר הריעו לפני המלך ד׳. מש״ה נקרא זה המקום מכון לשבת כמו לשון המקרא השמים כסאי. דמשמעו דשם הוא מושבו ית' להשגיח על הבריאה. כמו כן מכונה הר הבית שהוא מכון לשבת: מקדש. שהוא לפני עזרות והיכל: א-דני. שם . תמיד שדוד הטבע ועשרה נסים קבועים. וכבר נתבאר דשם א-דני הוא שדוד הטבע: כוננו ידיר כדאיתא בכתובות ד"ה שבו נכלל כ"י שתי ידות ארץ ושמים. וכ"ה במכילתא. והיינו דשם מתפרנסין ע"י עבודה וריח ניחוח שני עולמות. לחם לאשי ד'. ולחם לישראל כידוע. וכתיב מקדש בדגש הקו"ף שלא כמנהגת לכפול הענין. ששני מקומות מכון לשדוד הטבע. בהמ"ק שמקורו לעבודה. וד"א של הלכה קבועה. וכדאי׳ ברכות די״ז ב׳ דחזי יקרא דאורייתא וע״ש בתוס׳ ד״ה תרי: ד׳ ימלוך לעולם ועד. התפללו שתהי׳ מלכותו לע"ו. היינו שיהי׳ ניכר לכל העולם שהוא ית׳ מנהיג במלכות שמים. וזה התפלה יתקיים לימות המשיח שיהיה ד' למלך על כל הארץ. העמק דבר, שמות טו:יד-יח

The people shall hear, and be afraid . . . (Exodus 15:14): This verse explains the phrase, "You have guided them in Your strength." Now the phrase, "in Your mercy (or kindness)," was unmistakably fulfilled when His kindness was showered upon His people by [giving them] the pillars of fire and clouds and His taking care of their every need. But the phrase, "You have guided them in Your strength," is not self explanatory. In what way was His strength manifest in their travels to their land? To this Scripture states, "The people shall hear, and be afraid." Then The chiefs of Edom shall be amazed (Ex. 15:15): The term, "then" is used because at a later date, when [the children of Israel] reached the borders of Edom this amazement had already dissipated, as is evident from the fact that the king of Edom wanted to go against them in armed battle. Why [their attitude changed] is evident from the account in Deuteronomy. It all came about because of the incident of the spies (meraglim). As a result, it was decreed that the Jews travel around the perimeter of the land of Edom. When they [finally] asked them for permission

to pass through their land, they (Edom) were of the opinion that the Jews didn't possess the strength or courage to force their way through. Therefore, their amazement dissipated. This lasted until Sichon and Og were killed. It was then that their fear returned . . . For that reason it is stated, "then". Fear and dread shall fall upon them (Ex. 15:16): Rashi comments, based upon the Mechilta, that fear was felt by those who were at a distance and dread was felt by those who were close by. And plant them (ibid.): that they should take root there. In the mountain of Your inheritance (ibid.): This refers to the entirety of the Land of Israel which [Scripture considers it to be] higher than any other land. Which You have made for You to dwell (sit) in (ibid.): This is referring to the Temple Mount wherein the kingdom of Heaven is in [full] reign, as it is stated in the fourth chapter of [the tractate] Rosh HaShanah which quotes the following verse (Psalms 98:6), "With trumpets and the sound of a shofar make a joyful noise before the L-rd, the King." For that reason that place is called [a place], "Which You have made for You to sit (dwell) in." This is similar to the language of the verse (Isaiah 66:1), "[Thus says the L-rd,] 'The heaven is my throne, [and the earth is my footstool']," which means that He sits there [in Heaven] in order to supervise the Creation. Similarly, the Temple Mount is referred to as [the place] "which You have made to sit there." Sanctuary (ibid.): This refers specifically to the [Holy of Holies] which is situated within the Courtyard and Sanctuary (Heichal)." O L-rd (ibid.): There [in the Temple] the laws of nature were constantly being set aside [besides for] the ten constant miracles (Yoma 21a). Which Your hands have established (ibid.): This is to be understood, in a manner of speech, to refer to the two Divine hands, Heaven and earth (Kesubos 5a), which are manifest there, as it is stated in the Mechilta. [This is so because], both worlds are being sustained through the Divine service and "pleasant smell". The [sacrifices] serve as "food" (lechem) for the Divine fire and "food" (lechem) for Israel, as is well known. The word Mikdash (Sanctuary) is written with a *dagesh* (stress) in the letter *kuf*, which is not the normal spelling, in order to hint to a double "Sanctuary". One is referring to the Holy Temple, whose function is Divine Service. The other is referring to the four cubits of halacha kevua (the place where the final ruling of Torah law is articulated - See Berachos 8a. See also Berachos 17b). . . . The L-rd shall reign forever and ever (ibid.): They prayed that His kingdom shall be forever, i.e. that it should be evident to the whole world that He, may He be blessed, rules through the kingdom of Heaven. This prayer will be fulfilled at the times of Moshiach when "He shall be king over all the earth." (Zechariah 14:9) Haamek Davar Exodus 15:14-18

7) כי בא: וכ"ז יהיה ע"י שנפתח המקור לכל הנסים בעת קי"ס שמאז יזל מים מדליו, וד' ימלוך וחושב נסי הים בג' ענינים: א) מה שבא סוס פרעה שהיו בזה כמה נסים להטעות את פרעה שיחשוב ששם הוא יבשה כנ"ל. ב) וישב עליהם את מי הים, שגם בזה היו כמה נסים כנ"ל. ג) ובני ישראל שבעוד שבצד שהלכו המצריים שב הים למקומו בצד ישראל הלכו ביבשה, וכנ"ל. מלבי"ם, שמות טויט

For the horse of Pharaoh went in with his chariots and with his horsemen into the sea (Exodus 15:19): Through the miracles at the time of the splitting of the Red Sea, the source of all miracles opened up and from then on "water flowed from His buckets" and G-d began to rule over the world. Scripture lists three miracles: 1) The horse of Pharaoh went in. There were many miracles associated with that event in order to trick Pharaoh into thinking that he was on dry land. 2) And the L-rd brought again the waters of the sea upon them (ibid.) There were also many miracles associated with that event. 3) But the people of Israel went on dry land in the midst of the sea (ibid.) During the time that on the Egyptian side the water returned back to its place, on the side of the Israelites, the people of Israel went on dry land, as it is written before. Malbim, Exodus 15:19

II. The Difficult Journey: From the Red Sea to the Battle with Amalek

A.
בַּיַּפַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מְצְאוּ (זְיַבֹּאוּ מָיָם מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיִּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיִּלְכוּ שְׁמְה מְרָה: וַיִּלֹנוּ הָעְם עַל מִיִּם הֵם עַל בֵּן קְרָא שְׁמָה מְרָה: וַיִּלְנוּ הְשָׁם עָם לוֹ חֹק מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה נִּשְׁתָּה: וַיִּצְעַק אֶל ד׳ וַיּוֹבְהוּ ד׳ עֵץ וַיַּשְׁלֵך אֶל הַמֵּיִם וְיִּשְׁם הָשָׁם שְׁם לוֹ חֹק וֹמְשְׁם נִשְּׁם נִּשְׁה בְּעִינִיו תַּעֲשֶׂה וְהַאָּזְנְתְּ וְמִישְׁה נְשָׁהוּ: וַיִּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמֵע לְקוֹל וֹ ד׳ אֶ –לֹהֶיךְ וְהַיָּשֶׁר בְּעִינִיו תַּעֲשֶׂה וְהַאָּזְנְתְּ לְמִיְרֹ בְּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר בִּין מִמְיִם הְמָבְים הְמָבְים לֹא אָשִׁים עָלֶיךְ כִּי אֲנִי ד׳ רְפְאֶּךְ: וַיִּבֹאוּ כָּל לְמִבְּלוֹת וְשְׁם עְשֶׁר שְׁתִּרְת בְּל הַמְּחָלָה וַיִּבְעִים הְמָּרִים הְמָּרִים וְשָׁם עַלְ הַמְּיִם בְּיִבְאוֹ הַעְּיִב הְמִיְרִם וְשְׁבִּעִים הְשָׁבִי וְשְׁבְעִים הְשְׁבִּים בְיִבְים הְמָּרִים וְשָּבְרִים לְא אָשִׁר בִּין מִינִי בְּקוֹב וּבְי מִשְׁר יוֹם לַחֹלֶדשׁ הַשְׁנִי לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ עְבִר בְּנֵי יִשְׂרְאֵל אֶל מִרְבַּר סִין אֲשֶׁר בֵּין אֵילְם וּבִין סִינִי בַּחְמִשְׁה עְשָּׁר יוֹם לַחֹלֶדשׁ הַשׁנִי לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מְצִי בִּין מִינִי בְּיִבְים הַּמְנִי בַּחְמִשְׁה עְשָׁר יוֹם לַחֹלֶדשׁ הַשֹּנִי לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מְבִי שׁמוֹת טוּכבב–טוּא

So Moses brought Israel from the Red Sea, and they went out into the wilderness of Shur; and they went three days in the wilderness, and found no water. And when they came to Marah, they could not drink of the waters of Marah, for they were bitter; therefore its name was called Marah. And the people murmured against Moses, saying, What shall we drink? And he cried to the L-rd; and the L-rd showed him a tree, which he threw into the waters, and made the waters sweet; there He made for them a statute and an ordinance, and there He tested them, And said, If you will diligently listen to the voice of the L-rd your G-d, and will do that which is right in His sight, and will give ear to His commandments, and keep all His statutes, I will put none of these diseases upon you, which I have brought upon the Egyptians; for I am the L-rd that heals you. And they came to Elim, where there were twelve wells of water, and seventy palm trees; and they encamped there by the waters. And they took their journey from Elim, and all the congregation of the people of Israel came to the wilderness of Sin, which is between Elim and Sinai, on the fifteenth day of the second month after their departing out of the land of Egypt. **Exodus 15:22-16:1**

2) ולא יכלו לשתות מים. אחר שראו מים בקשו לשתות לתענוג. ומצאו שהם מרים. ושוב לא יכלו להתאפק: וילונו העם וגו' מה נשתה. כאשר נצמא. אמנם לא צמאו באמת. ע"כ לא התלוננו כל העם כמו להלן ט"ז ב' גבי לחם: העמק דבר, שמות טו:כג,כד

They could not drink of the waters (Ex. 15:23): After they saw water, they desired to drink in order to derive pleasure. But they only found bitter water there and weren't able to quench their thirst. And the people murmured against Moses, saying, What shall we drink? (Ex. 15:24): Since we are thirsty. But they weren't actually thirsty (in need of drink). For that reason it is not written, "And the whole congregation of the people of Israel murmured," as it is written in regards to bread. (See Ex. 16:2) Haamek Davar, Exodus 15:23-24

(3) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ד' – ע"ד הפשט יאמר אם תקיים את התורה לא תחלה לעולם בשום חולי לא בחליי הטבע שהם מצד המאכלים הנכנסים בגוף ולא בחליי המקרה שהם הבאים מחוץ לגוף. ומה שהזכיר לקול ד' א-להיך הכונה בזה על עשרת הדברות שהיו כולן קולו כענין שכתוב (דברים ד) קול דברים אתם שומעים, כי כל הי' דברות ששמענו מפיו שמיעת אוזן כענין שכתוב (שמות כ) וידבר א-להים את כל הדברים האלה לאמר, ואחרי כן הזכיר ג' חלקי המצות שהן המושכלות וכן המושכלות והחוקים: והישר בעיניו תעשה – אלו המשפטים שהם המצות המקובלות שלא ימצאם כתוב (נחמיה ט) ותתן להם משפטים ישרים, והאזנת למצותיו אלו המצות המקובלות למצותיו, וכתיב שום אדם בשכלו וצריך הוא להתבונן בהם ולהטות להם אזן, ולכך אמר והאזנת למצותיו, וכתיב

(משלי טו) אזן שמעת תוכחת חיים: ושמרת כל חקיו – אלו החקים שאין טעמם נגלה לכל. ויאמר הכתוב אם אתה מקיים כל זה תהיה נשמר מכל חולי, אין צריך לומר שתהיה נשמר מכל מיני מחלת מצרים אשר ידעת וראית בעינים שנתיסרו בהם ועל כן יפחידם באותה מחלה, כי אף מן החולי הבא לאדם מחולי בטבע ובנוהג שבעולם תהיה נשמר: כי אני השם רופאך – אשמור בריאותך שלא יבא שום חולי עליך כלל: רבינו בחיי, שמות טו:כו

And [He] said, "If you will diligently listen to the voice of the L-rd your G-d, [and will do that which is right in His sight, and will give ear to His commandments, and keep all His statutes, I will put none of these diseases upon you, which I have brought upon the Egyptians; for I am the L-rd that heals you.] (Ex. 15:26): On a simple level this means that if you fulfill the Torah you will never experience any sickness, neither the natural sicknesses which are a result of [certain] foods entering the body, nor unnatural sicknesses which come from sources outside of the body. The phrase, "the voice of the L-rd your G-d," refers specifically to the Ten Commandments which were all expressed through His voice, as it says (Deuteronomy 4:12), "[And the L-rd spoke to you out of the midst of the fire;] you heard the sound of the words, [but saw no form; you only heard a voice,"] for we literally heard with our ears all of the Ten Commandments directly from His Mouth, as it says (Ex. 20:1), "And G-d spoke all these words, saying." Afterwards, He mentions the three subdivisions of the commandments, i.e. those which are anticipated by human logic (muskolos), those which we were specially given (mikubolos) [which are not anticipated by human logic but can be understood after careful analysis], and those that readily defy human understanding (chukim). And will do that which is right in His sight (ibid.): This refers to the mishpatim, those commandments that conform to human logic. Similarly it is written (Nehemiah 9:13), ". . . and You gave them right ordinances (mishpatim yesharim) . . ." The phrase, "and will give ear to His commandments," refers to those commandment which were specially given, as no man would invent them through his logic. One needs to think deeply regarding them and to bend one's ear to listen to them carefully. For that reason it is written regarding them, "and will give ear to His commandments," as it is written (Proverbs 15:31), "The ear that listens to the reproof of life abides among the wise." The phrase, "and keep all His statutes," refers to those laws whose reasoning is not revealed to the masses. Scripture says regarding them that if you keep all of them, you will be protected against every form of sickness. It goes without saying that you will be protected from all of the ills of Egypt of which you have knowledge and saw with your eyes, which caused you torment [for fear of catching them,] and you therefore dread, but you will also be protected against any natural sicknesses. For I am the L-rd that heals you (ibid.): I will guard your health so that there will absolutely be no sickness [amongst you]. Rabbainu Bachya, Exodus 15:26

שם שתים עשרה וגו'. הודיע הכתוב זה הענין שהכין הקב"ה תחלה אותו מקום כדתניא במכילתא והובא ברמב"ן ר"א המודעי א' כיון שברא הקב"ה את עולמו ברא י"ב מבועין נגד י"ב שבטים ושבעים תמרם נגד שבעים זקנים ומה ת"ל ויחנו שם על המים מלמד שהיו עסוקים בדברי תורה שניתן להם במרה. ובלי ספק שבא לכונה דוקא בזה המקום אחר עסק שהיה במרה. ללמדנו ענין שנוגע לדבר שניתן לדעת במרה. והיינו דכמו שהודיע משה אשר זהו דרכה ש"ת להסתפק בצמצום. אבל זה אינו אלא בתחלת בואו לכח התורה המכונה דרכה ש"ת. אבל אחר שזכה והשיג מעלת התורה זוכה להתפרנס בריוח ובדברים המרחיבים דעת להוסיף לקח בתורה. וכדאי' במס' ע"ז ספ"א העוסק בתורה נכסיו מצליחין כו' וע' מש"כ ס' בראשית כ"ו ה' ומש"ה כמו שניתן להם במרה מדת הצמצום והסתפקות כך ניתן להם אחר שעסקו בתורה באילם שתים עשרה עינות מים והוא בריוח גדול. ושבעים תמירים שהוא פרי המסוגל לתורה כדאיתא בתענית דף ט' ב' דאמר עולא מלא צנא דדובשא בזוזא ובבלאי לא עסקו באורייתא. העמק דבר, שמות טו:כז

And they came to Elim, where were twelve wells of water, and seventy palm trees; and they encamped there by the waters. (Exodus 15:27): Scripture is telling us that the Holy One, blessed be He, had initially prepared this place, as we learned in the Mechilta, as quoted by Ramban, "Rabbi Elazar HaModai said: When the Holy One, blessed be He, created the world, He created twelve wells, which correspond to the twelve tribes, and seventy palm trees, which correspond to the seventy elders. What is Scripture teaching us by the words, "and they encamped there"? This teaches us that they were involved [at the time] studying the laws that were taught to them at Marah." Without a doubt, this is coming to inform us that this place (Elim) was specifically designated to be their place after the incident of Marah, to teach them an [important] lesson. Now just as Moshe had informed them that the "way of Torah" is to make do with limited pleasures, [so too did he inform them that] this only applies at the time when a person is initially embracing a life of [excelling in] Torah study, which is referred to as, "the way of Torah" (darko shel Torah). But after one has merited and achieved the heights of Torah, he then merits to be provided with a [relatively] more luxurious lifestyle, having things that open up his mind which will enable him to further grow in Torah study, as it says in Avodah Zarah (19b), "He who is involved in Torah study will enjoy material success." . . . For that reason, just as Marah was the model of living within a modest lifestyle, and making do with less, so too the alternate model was given to them in Elim, a place with twelve wells, which was luxurious [in comparison to their previous situation], together with the seventy date palms, a fruit that is specially fit for Torah study, as is stated in Taanis (9b): Ulla said, "How could the Babylonians who can purchase a whole basket of honey for only one zuz not be involved in Torah study?" Haamek Davar, Exodus 15:27

B.
נִיּלוֹנוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן
מוּתנוּ בְיַד ד' בְּאֶרֶץ מִצְרִיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשֶׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לְשֹבֵע כִּי הוֹצֵאתֶם אֹתְנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזְּה לְהָמִית אֶת כָּל הַקְּהָל הַזֶּה בָּרְעָב: וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה הִנְנִי מַמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשְּׁמִים וְיָצָא הָעְם וְּלָבְעםוּ וְנָצְא הְעָם וֹיִם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסֶּנוּ הְוֵלֵךְ בְּתוֹרְתִי אִם לֹא: וְהָיָה בִּיוֹם הַשִּׁשִׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יִבִיאוּ וְלָקְטוּ יוֹם וְיוֹם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהְרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶרֶב וִידַעְתֶּם כִּי ד' הוֹצִיא אָר יְלְקְטוּ יוֹם וֹיוֹם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהְרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶרֶב וִידַעְתֶּם כִּי ד' הוֹצִיא אֶת בְּבוֹד ד' בְּשָׁמְעוֹ אֶת הְּלָנֹתִיכֶם עַל ד' וְנַחְנוּ מָה כִּי תַלְּנוּי שֵׁמוֹת טוֹ:ב-וֹ

And the whole congregation of the people of Israel murmured against Moses and Aaron in the wilderness; And the people of Israel said to them, Would to G-d we had died by the hand of the L-rd in the land of Egypt, when we sat by the meat pots, and when we did eat bread to the full; for you have brought us forth into this wilderness, to kill this whole assembly with hunger. Then said the L-rd to Moses: Behold, I will rain bread from heaven for you; and the people shall go out and gather a certain portion every day, that I may test them, whether they will walk in My Torah, or not. And it shall come to pass, that, on the sixth day, they shall prepare that which they bring in; and it shall be twice as much as they gather daily. And Moses and Aaron said to all the people of Israel, At evening, then you shall know that the L-rd has brought you out from the land of Egypt; And in the morning, then you shall see the glory of the L-rd; because He has heard your murmurings against the L-rd; and what are we, that you murmur against us? **Exodus 16:2-7**

2) מי יתן מותנו ביד ד'. היינו בעת שהיה יד חזקה זה הדבר על ישראל שהיה בשלשת ימי אפלה והכי מפרש במכילתא לואי מתנו בשלשה ימי אפלה של מצרים. והנה לשון התלונה בכלל פלא. ולמה לא אמרו מי יתן ועבדנו את מצרים וכמו שאמרו בתלונה הראשונה כי טוב לנו עבוד את

מצרים ממותנו במדבר. ותו ק' דיוק הלשון כי הוצאתם אותנו להמית את כל הקהל הזה ברעב. והכי מיבעי להמיתנו ברעב. או כי הוצאתם את כל הקהל הזה להמיתם ברעב. ותו קשה למה התלוננו כאן מיבעי להמיתנו ברעב. או כי הוצאתם את כל הקהל הזה להמית ברעב לעיקר יציאת מצרים לחשוב תועה שמשה עשה הכל מדעת עצמו ח"ו כמו שהיו סבורים לפני קריעת י"ס. שהרי אח"כ כתיב ויאמינו בד' ובמשה עבדו. הרי האמינו אשר ד' הוציאם. אלא כך היתה התלונה על משה ואהרן שחשבו כי ברצון ד' היה להוציא עדה קטנה של זקני הדור וצדיקים מעיקרם שהיו במצרים ולא כל המון העם אשר כמה מהם באמת לא רצו לצאת לולי משה ואהרן החוצבים להבות אש בדבריהם ועל שפתיהם לקחו לבכם ופתום לצאת גם המה. אבל בל"ז היו מתים גם המה בתוך הרבה שלא נתרצו גם אח"כ לצאת ומתו בג' ימי אפלה שכך עלה ברצון שלא ישאר מזרע ישראל פרסה במצרים. וחשבו אשר אם עלו רק עדה קטנה היה די להסתפק בצאן ובקר עד בואם אל ארץ נושבת. אבל משה ואהרן הוציאו המון רבה מד"ע כמו שהוציא משה ערב רב בלי רצון ד' כידוע. ובזה הגיעו שאין מקום להתפרנס במדבר ובע"כ ימותו כולם אפילו זקני הדור והעדה שהיו ראוים לצאת. וזהו דבריהם בדיוק מי יתן מותנו ביד ד' כמו כל המתים בדבר בשביל שלא רצו לצאת: העמק דבר טזיג

Would to G-d we had died by the hand of the L-rd [in the land of Egypt] (Exodus 16:3): This is referring to the time of the "strong hand" i.e. the pestilence that affected Israel during the three days of darkness. And this is how the Mechilta explains it, "We wish we would have died during the three days of darkness." Now the use of the phrase, "murmured," is unusual. Furthermore, why didn't they say, "We wish that we would be still be slaves in Egypt," as they said in their original complaint [by the Red Sea] (Ex. 14:12), "For it had been better for us to serve the Egyptians, than that we should die in the wilderness"? In addition, the phraseology, "for you have brought us forth into this wilderness, to kill this whole assembly with hunger," seems imprecise. It should have been phrased either, "to kill us with hunger," or "for you have brought forth this whole assembly into this wilderness, to kill them with hunger." Moreover, why did they also murmur here against Aaron, whereas at the Red Sea they didn't? Rather, the explanation is as follows: Here they weren't complaining about the Exodus itself, harboring the mistaken notion that Moshe had done this all on his own, the thought that they had entertained prior to the splitting of the Sea, for subsequently it is written (Ex. 14:31), "And they believed in the L-rd and in Moses His servant." Behold they believed that G-d had taken them out! Their complaint against Moshe and Aaron, however, was that they thought that G-d's desire was to take out a small group of the elders of the generation and those who always remained righteous in Egypt, but not all of the masses of people, many of whom would never have left hadn't Moshe and Aaron inspired them with their fiery oratory and convinced them that they too should leave. But without them, they too would have died together with the many who didn't want to leave, even after [their oratory] and died in the three days of darkness, for that was G-d's plan, that no one of Israel should remain in Egypt. These people figured that if only a small group had left, their sheep and cattle would have sustained them [in the wilderness] until they reached civilization. But Moshe and Aaron, [in their opinion,] had taken out this tremendous group of people on their own, just as Moshe had taken out the mixed multitude on his own, without Divine permission, as is well known. But this brought about the present situation that there wasn't sufficient means to provide for all these people in the wilderness and as a result they would all die, even the elders of the generation and the "whole assembly" that were actually worthy of leaving. Their words, then, are phrased precisely: "Would to G-d we had died by the hand of the L-rd [in the land of Egypt]" like all of those who died in the pestilence [of the three days of darkness] because they didn't want to leave. Haamek Davar, Exodus 16:3

C.

רְאוּ פִּי ד׳ נְתַן לְכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לְכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִׁי לֶחֶם יוֹמְיִם שְׁבוּ | אִישׁ תַּחְתִּיו אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִייִי: וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִּעִי: וַיִּקְרְאוּ בֵית יִשְׂרָאֵל אֶת שְׁמוֹ מָן וְהוּא כְּזֶרַע גַּד לְבְּן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ: וַיִּאֹמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרִיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל לְמַשְׁ וְיִרְאוּ אֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הָאֲכֶלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרִיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל לְמַשְׁ הָוֹן וְיִנְאַ הַעְּלְהִי בְּּהְלֹא הָעֹמֶר מְן וְהַנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי ד׳ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתִיכֶם: כַּאֲשֶׁר צִּוָּה ד׳ אֶל מֹשֶׁה וַיִּנִּיחֵהוּ אַהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדְת לְמִשְׁמֶרֶת: וּבְנִי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבְּעִים שְׁנָה עַד בֹּאָם אֶל אֶב בֹּאָם אֶל אֶב נִי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אָכְלוּ עַד בֹּאָם אֵל קְצֵה אֵרֶץ כִּנְעַן: וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא: שמות טזיכט-לוּ אֶרֵן נוֹשְׁבֶת אֵת הַמָּן אָכְלוּ עַד בֹּאָם אֵל קְצֵה אֵרֶץ נִוֹעָבן: וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא: שמות טזיכט-לוּ

See, because the L-rd has given you the Sabbath, therefore He gives you on the sixth day the bread of two days; abide you every man in his place, let no man go out of his place on the seventh day. So the people rested on the seventh day. And the house of Israel called its name Manna; and it was like coriander seed, white; and its taste was like wafers made with honey. And Moses said, This is what the L-rd commands: Fill an omer of it to be kept for your generations; that they may see the bread with which I have fed you in the wilderness, when I brought you out from the land of Egypt. And Moses said to Aaron, Take a pot: and put an omer full of manna in it, and lay it up before the L-rd, to be kept for your generations. As the Lord commanded Moses, so Aaron laid it up before the Testimony, to be kept. And the people of Israel ate manna forty years, until they came to a land inhabited; they ate manna, until they came to the borders of the land of Canaan. And an omer is the tenth part of an ephah. **Exodus** 16:29-36

2) בשעה שאמר ירמיה לישראל מפני מה אין אתם עוסקין בתורה אמרו לו אם אנו עוסקין בתורה במה נתפרנס באותה שעה הוציא להן צנצנת המן ואומר להם הדור אתם ראו דבר ד' המדבר בתורה במה נתפרנס באותה מדוע אמרו עמי רדנו לא נבוא עוד אליך (ירמיה ב) אבותיכם שעסקו בתורה ראו מהיכן נתפרנסו ואתם עסקו בתורה ואני אפרנס אתכם מזה. מדרש תנחומא פ' בשלח כא

At the time when Jeremiah said to Israel, "Why aren't you involved in Torah study?" they said to him, "If we become involved in Torah study, who is going to support us?" At that moment he brought out to them the pot of manna and said to them, "O generation, see the word of the L-rd. Have I been a wilderness to Israel? A land of darkness? Why do my people say, We are free; we will come no more to you? (Jeremiah 2:31) - See how our forefathers, who were [totally] involved in Torah study, were supported! If you involve yourselves with Torah study, I will support you from this same source." **Midrash Tanchuma, Parshas Beshalach, 21**

D.
נִיּסְעוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּרְבַּר סִין לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי ד׳ וַיַּחְנוּ בִּרְפִיִדִים וְאֵין מַיִם לְשְׁתֹּת (1)
נִיּיֶרֵב הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ הְנוּ לְנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר לְהָם מֹשֶׁה מַה תְּרִיבוּן עִמְּדִי מַה תְּנַסּוּן אָתִי וְאֶת הְעָם הַעָם הָעָם לַמִּים וַיִּלֶן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְמָם הַזֶּה עוֹד מְמִעְ וֹ מְשָׁה לֶּנִי בַּיִּצְמָא שָׁם הָעָם לְמִּים וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ד׳ לֵאמֹר מָה אֶעֲשֶׂה לְעָם הַזֶּה עוֹד מְעֵט וּסְקְלָנִי: וַיֹּאמֶר ד׳׳ אֶל בְּנִי וְאֶת מִקְנִי בַּצְּמָא: וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ד׳ לֵאמֹר מָה עֲשֶׁה לְעָם הַזֶּה עוֹד מְעָם וְקַח אִתְּךְ וְהָלְכְתְּנִי יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁךְ אֲשֶׁר הִכִּית בּוֹ אֶת הַיְאֹר קַח בְּיִדְךְ וְהָלְכְתְּנִי וִקְנִי וְשְׁרָב וְהָבְּית בַצוּר וְיִצְאוּ מִמֶּנוּ מִיִם וְשְׁתָה הָעָם וַיַּעֲשׁ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינִי זְקְנֵי נִשְׂרָא שֵׁם וְמַלְה בְּמָר בְּחֹרֵב וְהִכִּית בַצוּר וְיִצְאוּ מִמֶּנוּ מִיִם וְשָׁתְה הָעָם וַיַּעֲשׁ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינִי זִקְנֵי שְׁרָאל וְעַל נַסֹּתְם אֶת ד׳ לֵאמֹר הְיֵישׁ ד׳ בְּקְרְבֵּנוּ יִשְׂרָאל וְעַל נַסֹּתְם אֶת ד׳ לֵאמֹר הְיֵישׁ ד׳ בְּקְרבֵּנוּ שִׁבְּוֹי מִשְּׁרְוֹם מַסְּה וּמְרִיכָה עַל רִיב | בְּנִי יִשְׂרָאל וְעַל נַסֹתְם אֶת ד׳ לֵאמֹר הְיֵישׁ ד׳ בְּקְרבֵּנוֹ שִׁל וְיִל נַסֹתְם אֶת ד׳ לֵאמֹר הְיֵישׁ דֹ׳ בְּקְרבִּנִי שִׁלְרִיכִּוּ שְׁם הַמְּקוֹם מַסְּה וּמְרִיכָה עַל רִיב | בְּנִי יִשְׂרָאל וְעַל נַסֹתְם אֶת ד׳ לֵאמֹר הְיֵישׁ דֹי בְּמִים בַּחְבּים בְּשֹּה וֹיִאבּן.

And all the congregation of the people of Israel journeyed from the wilderness of Sin, after their journeys, according to the commandment of the L-rd, and camped in Rephidim; and there was no water for the people to drink. Therefore the people complained to Moses, and said, Give us water that we may drink. And Moses said to them, Why do you strive with me? why do you test the L-rd? And the people thirsted there for water; and the people murmured against Moses, and said, Why have you brought us up out of Egypt, to kill us and our children and our cattle with thirst? And Moses cried to the L-rd, saying, What shall I do to this people? they are almost ready to stone me. And the L-rd said to Moses, Go on before the people, and take with you of the elders of Israel; and your rod, with which you struck the river, take in your hand, and go. Behold, I will stand before you there upon the rock in Horeb; and you shall strike the rock, and water shall come out of it, that the people may drink. And Moses did so in the sight of the elders of Israel. And he called the name of the place Massah, and Meribah, because of the chiding of the people of Israel, and because they tempted the L-rd, saying, Is the L-rd among us, or not? **Exodus** 17:1-7

ואין מים לשתות העם. לעם מיבעי או לשתיית העם אלא בא ללמד כי באמת עוד לא צמאו כלל (2 וכמו במדבר שור כמש"כ לעיל ט"ו כ"ד אבל העם אמרו כי אין מים לשתות ומשה הבין הדבר ע"כ אמר: מה תריבון עמדי. לאיזה תועלת הלא לא אוכל לעשות מאומה מבלי דבר ד'. ואם רצונכם להגיש התלונה לפני ד׳. מה תנסון את ד׳. הלא הוא יודע שאין אתם צמאין רק אתם חפצים לנסותו. ובזה שתקו: ויצמא שם העם למים. הגיע עונש המנסים שהשיגם צמאון באמת וכדתנן שלהי מס' פאה מי שא"צ ליטול ונוטל אינו מת מן הזקנה עד שיהי נצרך לבריות שנא' ודורש רעה תבואנו. והכי תניא בכתובות דף ס"ח המסמא את עינו והמצבה את כריסו כו' אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך. וכך הגיע להקובלים על צמאון בחנם שהגיעו לידי כך אלא לדורות אין העונש בא מיד אלא בימי זקנה. משא"כ במדבר במקום גלוי שכינה הגיע הדין מיד. וכדבר ד' במן שיהי' דבר יום ביומו. וכמש"כ שם: למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי. לא אמרו הוצאתנו ממצרים כלשון התלונה לעיל י"ד י"א ט"ז ד'. דבאמת כבר האמינו בד' שברצונו ית' יצאו וכמש"כ לעיל בתלונה שלפני המן. אלא התלוננו על משה שבסיבתו כולם מתנהגים למעלה מן הטבע כאשר כן הוא באמת ומש"ה מי שאינו ראוי למעלה זו שנדרשת זהירות יתירה הרי הוא חסר צרכיו וזה גורם להמית אותי וגו'. ומש"ה החלו בל"ר העליתנו היינו כל הקהל וסיימו בל"י להמית אותי היינו כל יחיד המתלונן על עצמו. ובזה מובן מה שכאן התלוננו על משה לבדו ולא על אהרן משום שהבינו שרק מדת משה הביאם לזה: העמק דבר. שמות יז:א-ג

And there was no water for the people to drink [literally: no water to drink "the people"]. (Ex. 17:1): It should have said, "for' the people," or "for the drinking of the people." It chose this phraseology in order to teach us that in truth they were not yet at all thirsty, just as was the case in the Shur wilderness, as I wrote above (Ex. 15:24). The people merely said (complained) that there was no water to drink. Moshe understood the full import [of their complaint] and consequently he said, "why do you strive with me?" What purpose is there? Behold I cannot do anything without a communication from G-d. And if you want to present your complaint before G-d, "why do you test the L-rd?" You really know that you're not thirsty. You just want to test Him. With this they became silent. And the people thirsted there for water (Exodus 17:3): Those that tested G-d received their punishment, as they truly now experienced thirst, as we learned at the end of the tractate Peah: He who doesn't need to take [from charity] and nonetheless takes, will eventually become needy before the end of his life, as it says (Proverbs 11:27), ". . . but evil comes to him who searches for it." Similarly we learned in Kesubos 68, "[One who fakes poverty by] pretending to blind his eye or swell his belly [from hunger] . .

will sucumb to that condition before he leaves this world." Similarly, those who complained unnecessarily about thirst eventually suffered from that condition. The only difference is that normally the punishment is not meted out immediately but only in old age. Whereas in the desert, where the Divine Presence was manifest, the judgement was meted out immediately, as it was by the manna, which fell each day, [but with the degree of its accessibility varying each day based upon the righteousness of the gatherer, as I wrote there. Why have you brought us up out of Egypt, to kill me (us) and my (our) children and my (our) cattle with thirst? (Exodus 17:3): They didn't say, "[why did you] take us out of Egypt," the expression used in previous complaints (Exodus 14:11, 16:4), as they already believed that it was G-d's will that they leave, as we wrote above regarding the complaint that was made before [the coming down of] the manna. Rather, their complaint was registered specifically against Moshe, who was the cause that they should be dealt with in a supernatural way, which was truly the case. Consequently, a person who was not worthy of such a special [relationship with G-d], which demanded great forethought and care, would be lacking his basic needs, which led to, "kill me (us) and my (our) children and my (our) cattle with thirst." For that reason, they began their [sentence] in the plural form ("brought us up out of Egypt") referring to the entire community, and ended the sentence in the singular form ("to kill me (us) and my (our) children and my (our) cattle with thirst"). In other words, every individual was bemoaning their own fate. With this we can understand why here they only complained about Moshe, but not about Aaron, because it was only because of the special quality of Moshe did they come to this [supernatural] relationship. Haamek Davar, Exodus 17:1-3

3) והכית בצור. שאם היו זוכים היה די בדבור אבל עתה יצטרך להכות ולא אמר והכית את הצור רק הכית בצור היינו שיפעול השתנות בצור עצמו כי הצור והחלמיש לא נמצאו בתוכו מעיני מים כמו שנמצאו בסלע שאמר (בפ' חוקת) ונתן מימיו, כי הסלע שהוא רך יש לו מים של עצמו לא כן הצור הקשה והיה מוכרח שהצור עצמו נתהפך למים. מלבי"ם, שמות יזיו

And you shall strike (in) the rock (Ex. 17:6): Had they merited, it would have been sufficient [to produce the water just] with speech. But now he needed to strike [the rock]. Now it doesn't say, "strike (ess) the rock," but "strike (b') in the rock," i.e. affect a change in the rock itself, for in igneous rock (tzur) [such as granite or basalt] you will not find underground streams [or artesian wells] as you will find in limestone (sela), as it says (Numbers 20:8), "and it shall give forth its water, for limestone, which is soft, [often] contains its own [source of] water. Whereas igneous rock (granite) is hard and he was forced to turn the stone itself into water. Malbim, Ex. 17:6

היש ד' בקרבנו אם אין. הדבר פלא איך נסתפקו אחרי רואים עמוד אש וענן ועוד הרבה נסים דכ"ע ידעי דלא עביד אלא קוב"ה. וגם כבר כתיב ויאמינו בד' ובמשה עבדו. אמנם יש ע"ז שני אופנים צודקים. חדא שידעו היטב שכעת ד' הולך עמם ועושה נסים. אבל כ"ז אינו אלא בעוד משה חי וקים והקב"ה מוליך לימין משה זרוע תפארתו. אבל לא לעולם חוסן משה קיים בישראל. ואנו מחויבים להאמין שגם בלי נסים נגלים הקב"ה והשגחתו שורה בקרבנו. ועל דבר זה נסתפקו היש ד' בקרבנו בלי כח משה. ומשגיח עלינו בהליכות הטבע ובשביל חסרון אמונה זו בא מלחמת עמלק ביחוד כאשר יבואר לפנינו. שנית נסתפקו אם יודע ד' מה שבקרבם אם צמאים המה או לא. וכ"ה ברבה היש ד' בקרבנו במעין שלנו. ובאמת שני האופנים הללו תלוים זב"ז. אם הקב"ה יודע מחסור כל אדם ממילא מובן שיכול לתקנו בהשגחתו. אע"ג שאינו ראוי לנס נגלה. העמק דבר, שמות יז:ז

Is the L-rd among us, or not? (Exodus 17:7): This thing is amazing. After they saw the pillar of fire and so many other miracles, which were obviously the work of the Holy One, blessed be He, how could they still harbor doubts? There are, however, two valid approaches. One is that they knew very well that presently G-d was walking amongst them and performing miracles. But all of this would only last as long as Moshe was alive and well, with the power of the glory of the Holy One, blessed be He, at Moshe's right side. But Moshe would not live forever and we are required to believe that even without open miracles, the Holy One, blessed be He, and His Providence, rests in our midst. Regarding this they were in doubt, "Is the L-rd amongst us?" without the power of Moshe, and will He supervise us in a natural way [when Moshe is gone]? Because of this lack of faith, the war with Amalek specifically came. The second approach is that they were in doubt whether G-d knew what was happening with them. [Did He really know whether] they were thirsty or not? This is the interpretation in the Midrash Rabbah, "Is the L-rd amongst us,' i.e. regarding our water source (lit. fountain)." The truth is that both explanations are interdependent. If the Holy One, blessed be He, knows what everyone is lacking, it would automatically follow that He would be able to improve their situation through His Providence, even though they weren't worthy of an open miracle. Haamek Davar, Exodus 17:7

ד.

Then came Amalek, and fought with Israel in Rephidim. And Moses said to Joshua, Choose for us men, and go out, fight with Amalek; tomorrow I will stand on the top of the hill with the rod of G-d in my hand. So Joshua did as Moses had said to him, and fought with Amalek; and Moses, Aaron, and Hur went up to the top of the hill. And it came to pass, when Moses held up his hand, that Israel prevailed; and when he let down his hand, Amalek prevailed. But Moses' hands were heavy; and they took a stone, and put it under him, and he sat on it; and Aaron and Hur stayed up his hands, the one on the one side, and the other on the other side; and his hands were steady until the going down of the sun. And Joshua discomfited Amalek and his people with the edge of the sword. And the L-rd said to Moses, Write this for a memorial in a book, and recite it in the ears of Joshua; for I will completely put out the remembrance of Amalek from under heaven. And Moses built an altar, and called its name A-donai-Nissi; For he said, Because the L-rd has sworn that the L-rd will have war with Amalek from generation to generation. **Exodus 17:8-16**

ויאמר משה אל יהושע. רצה משה רבינו להראות לישראל כח השגחת ד' עליהם גם בלי נס נגלה ע"כ סידר מלחמה זו בסדר הטבע. ובאשר לא נוצר משה רבינו לכך. ע"כ צוה את יהושע: בחר לנו אנשים. גבורים כדרך מלחמה בדה"ט שהמה מסוגלים ביחוד למלחמה טבעית כמש"כ כ"פ: . . . וכאן הצליח יהושע ואנשיו ונתגברו בהשגחה פרטית לפי חרב. משום שהשתעבדו לבבם לאביהם שבשמים ונתגברו: העמק דבר, שמות יז:ט

And Moses said to Joshua (Exodus 17:9): Moshe Rabbainu (our teacher) wanted to show Israel the power of Divine Providence, even without an open miracle. For that reason he arranged that this battle should be fought naturally, [not miraculously]. And since Moshe Rabbainu was not especially gifted in this regard, he commanded Yehoshua [to lead the troops]. Choose for us men, and go out, fight with Amalek (ibid.): These men were warriors and could fight a natural (non-supernatural) war. . . . and were specially gifted to fight such a war. . . . Here Yehoshua and his men were successful and their swords vanquished their enemy through Divine Providence. But their success was solely due to the fact that they had fully committed themselves to serve their Father in Heaven. Haamek Davar, Ex. 17:9

3) כתב זאת זכרון בספר... מאז יצאו ישראל ממצרים ומוכן היה לקבל את התורה. הרע לאוה"ע ביותר. ועמלק הוא ראשית גוים השונה את ההשגחה תכלית שנאה... והבטיח הקב"ה כי תגיע שעה שימחה זכר עמלק היינו תכלית תעודתו שתהי' הליכות הטבע חפשי בלי השגחה לפי מעשים. זה הרצון יהי נשכח מאוה"ע והיה ד' למלך על כל הארץ. וזהו ימות המשיח שיגיע ב"ב.... העמק דבר, שמות יז:יד

Write this for a memorial in a book (Exodus 17:14): . . . From the time Israel left Egypt and were prepared to receive the Torah, the nations of the world were extremely distressed, but Amalek was the first of the nations that hated Divine Providence with absolute hatred. . . . The Holy One, blessed be He, promised that there will come a time that the memory of Amalek will be blotted out, i.e. those whose goal is that the world should run naturally, free of Divine intervention and retribution. [There will come a time when] that wish will be forgotten from the nations of the world and G-d will rule over the world. That will occur at the time of Moshiach. Haamek Davar, Exodus 14:14